

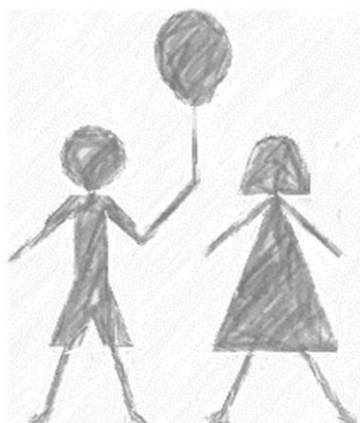

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
Jednostka Organizacyjna Samorządu Województwa Łódzkiego
91-302 Łódź, ul. Snycerska 8
tel. 42 203 48 00, 42 203 48 01, fax 42 203 48 17
e-mail: info@rcpslodz.pl; www.rcpslodz.pl

Regionalne
Obserwatorium
Integracji
Społecznej

Analiza oferty placówek wychowania przedszkolnego w województwie łódzkim

Opracował Wydział ds. Badań i Analiz
Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

Łódź 2019

Spis treści

Wprowadzenie	3
Podstawowe dane o wychowaniu przedszkolnym w województwie łódzkim	5
Metodologia badania	7
Analiza wyników badania	9
Odpłatność za pobyt/opiekę nad dzieckiem w przedszkolu	9
Zajęcia edukacyjne	12
Podsumowanie	23
Spis tabel i wykresów	25

Wprowadzenie

Powszechny dostęp do opieki przedszkolnej determinuje nie tylko dostępność do rynku pracy ale przede wszystkim przynosi pożytek zarówno samym dzieciom jak i szerszej społeczności. Wychowanie przedszkolne gwarantując wczesny kontakt z rówieśnikami wpływa pozytywnie na rozwój umiejętności współpracy i funkcjonowania w otoczeniu. Organizacja zajęć o charakterze edukacyjnym podnosi u dzieci kompetencje kluczowe, wpływając pozytywnie na późniejsze osiągnięcia szkolne, a nawet zawodowe. Dostęp do placówek przedszkolnych wyrównuje częściowo szanse życiowe dzieci z różnych środowisk, warunkowane w dużym stopniu pozycją społeczną rodziców. Zakładanie i prowadzenie przedszkoli jest zadaniem własnym gmin, finansowanym z wpływów PIT i CIT, przy wsparciu z budżetu państwa w formie dotacji celowej na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego. W obecnym okresie programowania (2014-2020), wykorzystywane są ponadto środki Europejskiego Funduszu Społecznego i Inwestycyjnego, przeznaczone przede wszystkim na tworzenie nowych miejsc edukacji przedszkolnej oraz podnoszenie jakości wychowania przedszkolnego. Problemem nadal pozostają dysproporcje terytorialne w sieci placówek edukacji przedszkolnej – są gminy, w których zapewnienie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej nadal stanowi wyzwanie.¹

W Polsce wychowaniem przedszkolnym objęte są dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Realizowane jest ono przez placówki wychowania przedszkolnego, w skład których wchodzi: przedszkola, zespoły wychowania przedszkolnego, punkty przedszkolne i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych² (dalej placówki te będą ogólnie nazywane „przedszkolami”). Cel wychowania przedszkolnego, zadania przedszkoli oraz efekty realizacji tych zadań wskazane zostały w podstawie programowej wychowania przedszkolnego zawartej w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. (poz. 356) pn. *Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego.*

¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-programmes-children-over-2-3-years-26_pl

² <http://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1991,pojecie.html> [dostęp z dnia 20.02.2019 r.]

Z dokumentu tego wynika konieczność organizacji zajęć, wspierających u dzieci rozwój w czterech kluczowych obszarach: fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym. Dbałość o kompleksowy rozwój dziecka musi przyświecać całości procesu opieki, wychowania i nauczania³, a zatem powinna przejawiać się ona w każdym momencie pobytu dziecka w placówce wychowania przedszkolnego. Efektem realizacji tych postulatów i zadań jest organizacja przez przedszkola⁴, zajęć o zróżnicowanym charakterze i zakresie.

Niniejsze opracowanie ma na celu usystematyzowanie wiedzy na temat obszernej oferty placówek wychowania przedszkolnego w województwie łódzkim, poprzez skatalogowanie i uporządkowanie zajęć według różnych typów. Przedstawiono w nim również zasady odpłatności za pobyt dziecka w przedszkolu, możliwości uczestnictwa w zajęciach oraz źródła finansowania zajęć. Ponadto, zidentyfikowano potrzeby w zakresie organizacji dodatkowych zajęć, zgłaszane zarówno ze strony pracowników przedszkoli, zespołów wychowania przedszkolnego, punktów przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, jak i przez rodziców lub opiekunów dzieci. Ostatnim poruszonym tematem są przyczyny, dla których podopieczni placówek przedszkolnych nie korzystają z oferty zajęć dodatkowych.

Wymienione wyżej obszary analizy stanowiły przedmiot badania zrealizowanego przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi w ramach diagnozy dotyczącej potrzeb placówek wychowania przedszkolnego zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego. Na potrzeby pozyskania niezbędnych danych zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, w ramach którego przeprowadzono badanie techniką CAWI (ankiety internetowej), skierowanej do dyrektorów placówek wychowania przedszkolnego w województwie – zarówno publicznych jak i niepublicznych. Prezentacja wyników badań poprzedzona została przeglądem i analizą najważniejszych danych dotyczących wychowania przedszkolnego w województwie łódzkim.

---

³ załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. (poz. 356) pn. *Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego*

⁴ Pojęcie „przedszkola” zostało użyte tu synonimicznie do „placówek wychowania przedszkolnego” a zatem dotyczy zarówno przedszkoli, jak i punktów przedszkolnych, zespołów wychowania przedszkolnego i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

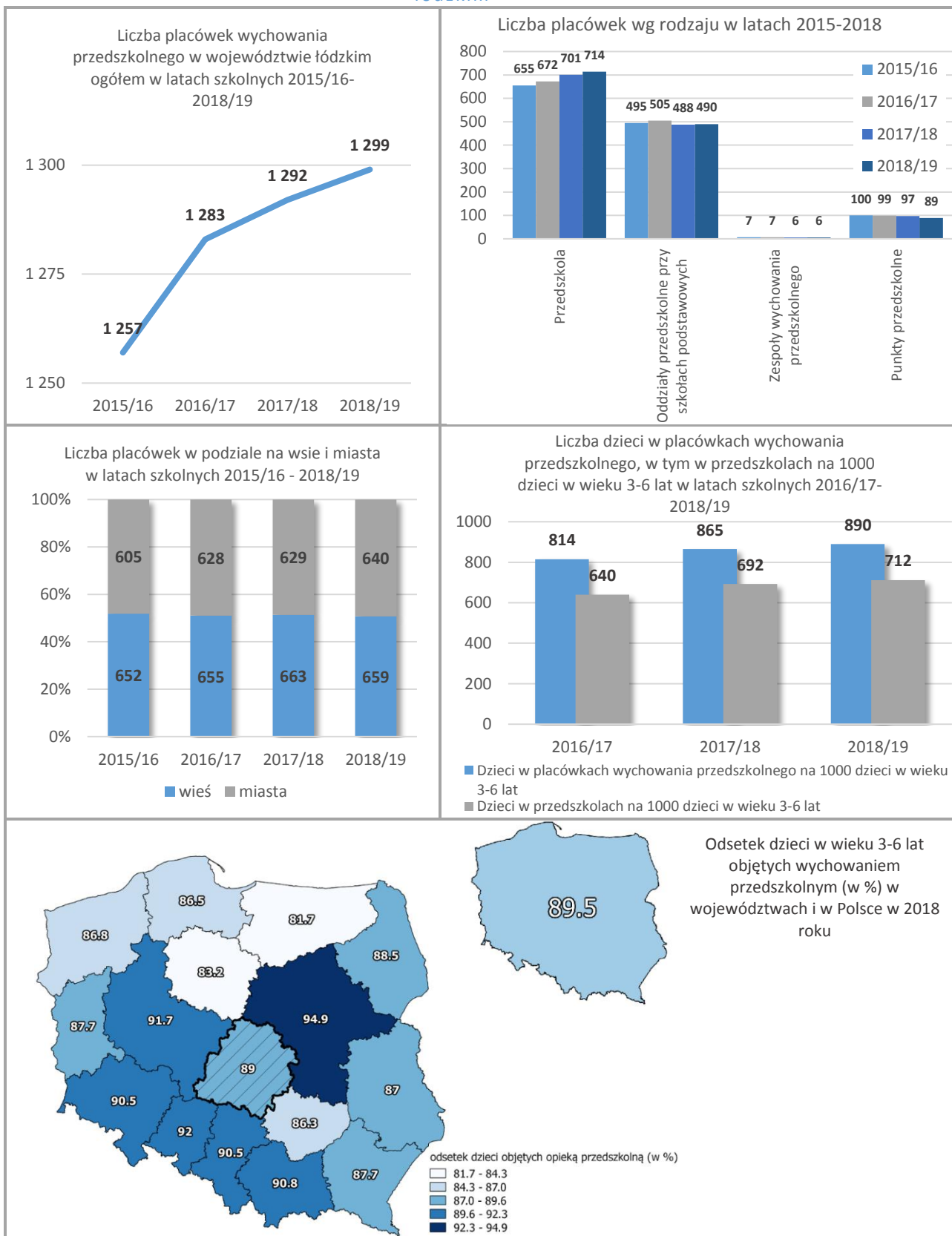
Podstawowe dane o wychowaniu przedszkolnym w województwie łódzkim

W roku szkolnym 2018/2019 w województwie łódzkim funkcjonowało 1 299 placówek wychowania przedszkolnego. Na przestrzeni ostatnich 4 lat⁵ ich liczba wzrosła o 42 jednostki, tj. o ok. 3%. Nieznaczną większość z placówek (51%) w roku 2018/2019 stanowiły te zlokalizowane na terenach wiejskich. Najliczniejszą grupę wśród wszystkich typów jednostek (przedszkola, zespoły wychowania przedszkolnego, punkty przedszkolne i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych) stanowiły przedszkola – 55% jednostek. Na drugim miejscu pod względem częstotliwości występowania znalazły się oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych - 37,7% wszystkich placówek. Punkty przedszkolne stanowiły 6,9% placówek, a zespoły wychowywania przedszkolnego to jedynie 0,5% funkcjonujących jednostek. W odniesieniu do roku szkolnego 2017/2018 zwiększyła się liczba przedszkoli (wzrost o 12 jednostek) oraz oddziałów przedszkolnych (wzrost o 2 jednostki). Liczba zespołów wychowania przedszkolnego nie zmieniła się, a liczba punktów przedszkolnych spadła o 8 placówek.

Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w odniesieniu do ogólnej liczby dzieci w wieku 3-6 lat zamieszkujących województwo łódzkie wyniosła 89%, tzn. do placówek uczęszczało 890 na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat. Liczba ta nieznacznie wzrosła w roku szkolnym 2018/2019 w porównaniu do dwóch poprzednich lat. Wzrost w odniesieniu do roku szkolnego 2016/2017 wyniósł 9%, a w odniesieniu do roku szkolnego 2017/2018 wyniósł 3%. Biorąc pod uwagę same przedszkola, w okresie 2018/2019, z ich oferty korzystało 712 dzieci na 1 000 dzieci w wieku przedszkolnym. Przeciętny odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (w %) w Polsce w 2018 r. wyniósł 89,5%. Oznacza to, że średnia wartość dla województwa łódzkiego, która wynosi 89% jest nieznacznie niższa od średniej krajowej. W rankingu województw łódzkie plasuje się na 7. pozycji tuż za województwem dolnośląskim. Najmniej dzieci w wieku 3-6 lat uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego w województwie warmińsko-mazurskim 81,7%. Najwięcej, bo 94,9% dzieci zostało objętych opieką przedszkolną w województwie mazowieckim. Województwu łódzkiemu brakuje jeszcze 5,9 pp. do zrównania wartości wskaźnika z wartością dla najlepszego województwa. Szczegółowe statystyki przedstawiono na wykresach i mapie zamieszczonych w Tabeli 1.

⁵ Analizie poddano okres od 2015/2016 do 2018/2019.

Tabela 1 Podstawowe dane statystyczne o wychowaniu przedszkolnym w województwie łódzkim

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Metodologia badania

Do przeprowadzenia badania wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego oraz metody statystyczne. Diagnoza dotycząca potrzeb placówek wychowania przedszkolnego zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego została dokonana na podstawie wyników uzyskanych dzięki zastosowaniu techniki ankiety internetowej (CAWI) przeprowadzonej z pracownikami placówek wychowania przedszkolnego w województwie łódzkim.

Realizację właściwego badania poprzedziło przeprowadzenie pilotażu, którego celem była weryfikacja poprawności merytorycznej narzędzia oraz technicznych aspektów związanych z wypełnianiem ankiety. Pilotaż przeprowadzono w dniach 10 - 14 czerwca 2019 r. Do udziału w badaniu zaproszono 11 placówek wychowania przedszkolnego, w tym: 4 przedszkola publiczne, 3 przedszkola niepubliczne, 2 punkty przedszkolne, 1 zespół wychowania przedszkolnego oraz 1 szkołę podstawową z oddziałami przedszkolnymi. Na zaproszenie odpowiedzieli przedstawiciele 6 jednostek, w tym 5 osób udzieliło odpowiedzi na wszystkie pytania kwestionariusza, 1 ankieta została przerwana i nie została wypełniona kompletnie. Wśród placówek wychowania przedszkolnego, z ramienia których wypełniono (całkowicie lub częściowo) ankietę, znalazły się następujące podmioty: 4 przedszkola publiczne, 1 przedszkole niepubliczne oraz 1 punkt przedszkolny.

Narzędzie (kwestionariusz) zostało zbudowane z pytań merytorycznych oraz przypisanych do nich pytań pilotażowych. Pytania pilotażowe miały na celu uzyskanie od respondentów komentarzy, uwag i wskazówek odnoszących się do technicznych właściwości oraz konstrukcji, w tym merytorycznej, narzędzia badawczego.

Pytania pilotażowe zostały sformułowane w następującym brzmieniu:

- Odnoszące się do poszczególnych pytań/bloków pytań:
Jeśli powyższe pytanie/pytania nie jest/nie są jasne lub udzielenie odpowiedzi na nie sprawia jakiegokolwiek trudności, proszę wypisać wszelkie uwagi i wskazówki odnośnie do tych pytań.
- Odnoszące się do całości formularza, umieszczone na końcu narzędzia:
Czy mają Państwo jakieś inne uwagi odnośnie do wypełnionej ankiety?

Metaanaliza kwestionariusza pozwoliła wyeliminować niejasności, błędy logiczne oraz merytoryczne w badaniu właściwym, a także skonstruować narzędzie przyjazne dla badanych, sprzyjające uzyskiwaniu większej liczby zwrotów.

Badanie właściwe przeprowadzono w dniach 21 czerwca – 15 lipca 2019 r. W celu zapewnienia jak najwyższego poziomu realizacji próby, czas trwania badania dwukrotnie został przedłużony - najpierw do 8 lipca, następnie do 15 lipca. Respondenci, którzy nie wypełnili ankiety otrzymali dnia 5 lipca wiadomość przypominającą o zbliżającym się upływie terminu wypełnienia kwestionariusza.

Badaną populację stanowiły przedszkola, punkty przedszkolne, zespoły wychowania przedszkolnego oraz oddziały przedszkolne znajdujące się na terenie województwa łódzkiego. Zostały one zidentyfikowane na podstawie bazy adresowej znajdującej się w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych Ministerstwa Edukacji Narodowej (*wg stanu na dzień 19.06.2019 r.*). Po weryfikacji bazy adresowej do udziału w ankiecie zaproszono 996 placówek wychowania przedszkolnego, w tym:

- 480 przedszkoli publicznych,
- 25 publicznych punktów przedszkolnych,
- 4 publiczne zespoły wychowania przedszkolnego,
- 460 publicznych szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi,
- 27 niepublicznych szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi o uprawnieniach szkół publicznych.

Ostatecznie uzyskano odpowiedzi od 280 respondentów z czego 82 ankiet nie wypełniono kompletnie. *Response rate*, czyli poziom realizacji próby wyniósł 28%.

Czas przeznaczony na wypełnienie ankiety został oszacowany na około 20 minut. Kwestionariusz składał się z pytań zamkniętych jednokrotnego i wielokrotnego wyboru oraz pytań otwartych. Pytania pogrupowano w dwa bloki:

- Blok A: Pytania dotyczące odpłatności za pobyt/opiekę nad dzieckiem w przedszkolu;
- Blok B: Pytania dotyczące zajęć edukacyjnych.

Pozwoliło to nie tylko na lepsze poznanie oferty zajęć oraz warunków odpłatności za oferowane usługi, ale przede wszystkim na dokonanie diagnozy potrzeb w tym zakresie

(m.in. jakie zajęcia wchodzi w skład oferty bezpłatnej, a jakie odpłatnej, preferencje i potrzeby w zakresie edukacji dzieci w wieku przedszkolnym, zakres korzystania z ulg/zniżek przez rodziny w trudnej sytuacji życiowej).

Analiza wyników badania

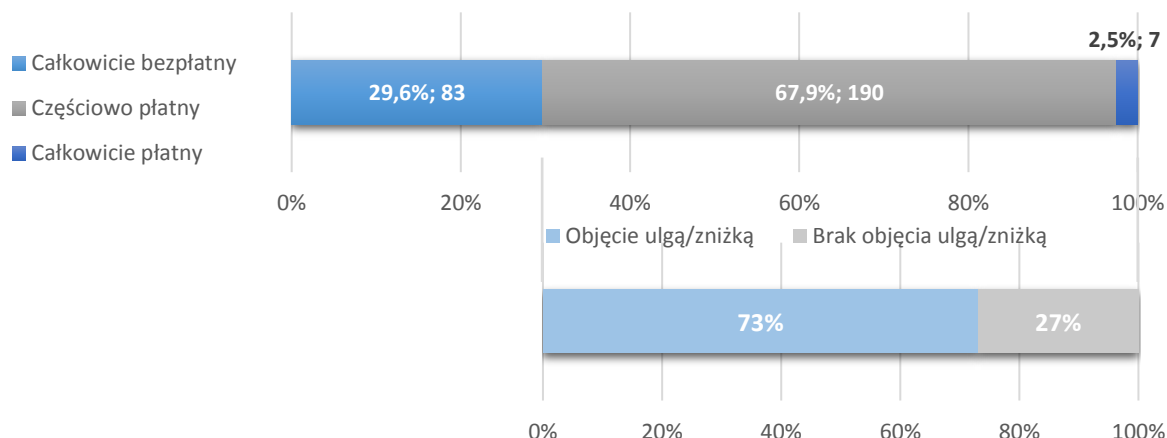
Odpłatność za pobyt/opiekę nad dzieckiem w przedszkolu

Badane placówki wychowania przedszkolnego poddano analizie pod kątem obowiązujących form odpłatności za pobyt podopiecznych. Respondentów poproszono, aby wskazali, czy pobyt dzieci w reprezentowanej jednostce jest całkowicie bezpłatny (rodzice co do zasady nie ponoszą żadnych kosztów, bez względu na liczbę godzin, jaką dziecko spędza w przedszkolu), czy odpłatność jest częściowa (dotyczy ponad pięciogodzinny pobytu dziecka w przedszkolu), czy też pobyt dziecka jest w pełni płatny, niezależnie od czasu pobytu w placówce. Do ocenianego kosztu pobytu dziecka nie wliczono kosztu posiłków.

Ankietowani pracownicy placówek wychowania przedszkolnego w większości (68% - 190 odpowiedzi) potwierdzili, że w reprezentowanych podmiotach obowiązuje częściowa odpłatność, zależna od czasu trwania pobytu dziecka w placówce w ciągu dnia. W tych jednostkach należność nie jest pobierana za pięć godzin nauczania, wychowania i opieki, a każda kolejna godzina jest płatna. Całkowitym brakiem odpłatności za pobyt podopiecznych w swoich placówkach może poszczycić się 1/3 respondentów. Zaledwie 7 osób (tj. 3%) wskazało, że ich jednostka pobiera opłaty za cały pobyt dziecka (4 ze wskazanych 7 placówek to niepubliczne szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi, posiadające uprawnienia szkół publicznych). Z relacji respondentów wynika, że do 73% jednostek, w których pobyt dzieci jest częściowo lub całkowicie płatny, uczęszczają dzieci, które są objęte ulgą lub zniżką w opłatach.

Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w badanych przedszkolach, punktach przedszkolnych, zespołach wychowania przedszkolnego i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych przedstawiono na wykresach poniżej:

Wykres 1 Rodzaje odpłatności za pobyt dziecka w placówce wychowania przedszkolnego – odsetek i liczba placówek) (n=280)

źródło: opracowanie własne.

Opracowano listę powodów dla których placówki przedszkolne udzielają zniżek lub ulg w opłatach za pobyt dzieci. Badani zostali poproszeni o wskazanie liczby podopiecznych objętych ulgą lub zniżką ze względu na poszczególne przyczyny. Odpowiedzi na to pytanie udzielili respondenci ze 136 placówek.

Wśród podopiecznych tych jednostek, największa liczba dzieci objęta została zniżką za pobyt ze względu na **wielodzietność rodziny** (729 dzieci objętych ulgą w 87 placówkach).

Kolejnym powodem udzielania zniżek, pod względem liczby dzieci, które z nich korzystają (480 podopiecznych z 53 placówek), jest **uczęszczanie do przedszkola więcej niż jednego dziecka z rodziny**.

W dalszej kolejności duża liczba dzieci (308 z 69 placówek) jest objęta ulgą na pobyt ze względu na **trudną sytuację materialną rodziny**.

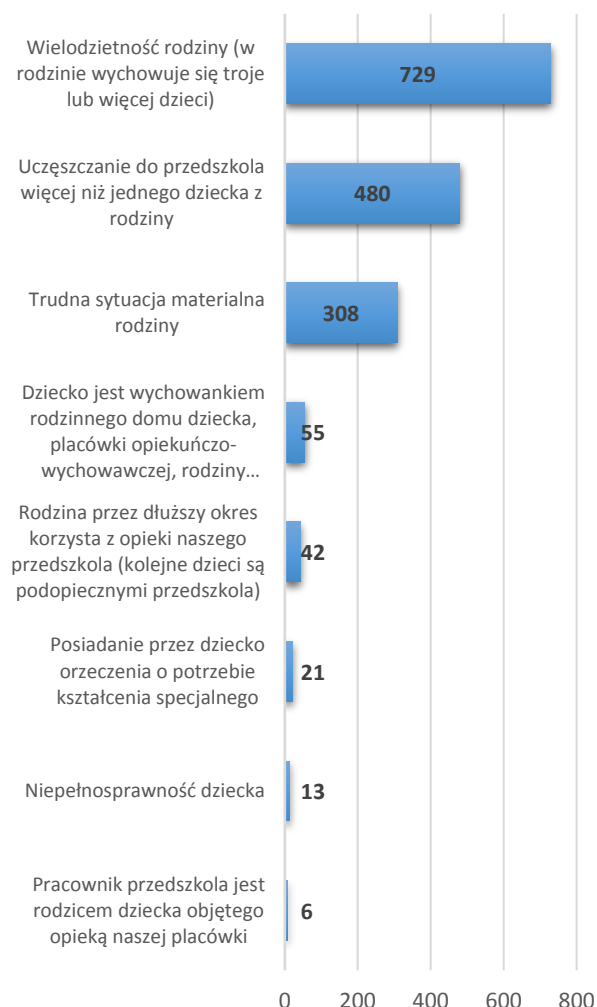
Liczba dzieci objętych ulgą ze względu na przyczyny takie jak:

- dziecko jest wychowankiem rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej, rodziny zastępczej,
- rodzina przez dłuższy okres korzysta z opieki przedszkola,
- dziecko posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,
- dziecko jest niepełnosprawne,
- pracownik przedszkola jest rodzicem dziecka objętego opieką,

stanowi niewielką część populacji dzieci, których dotyczy ulga/zniżka za pobyt w placówce wychowania przedszkolnego.

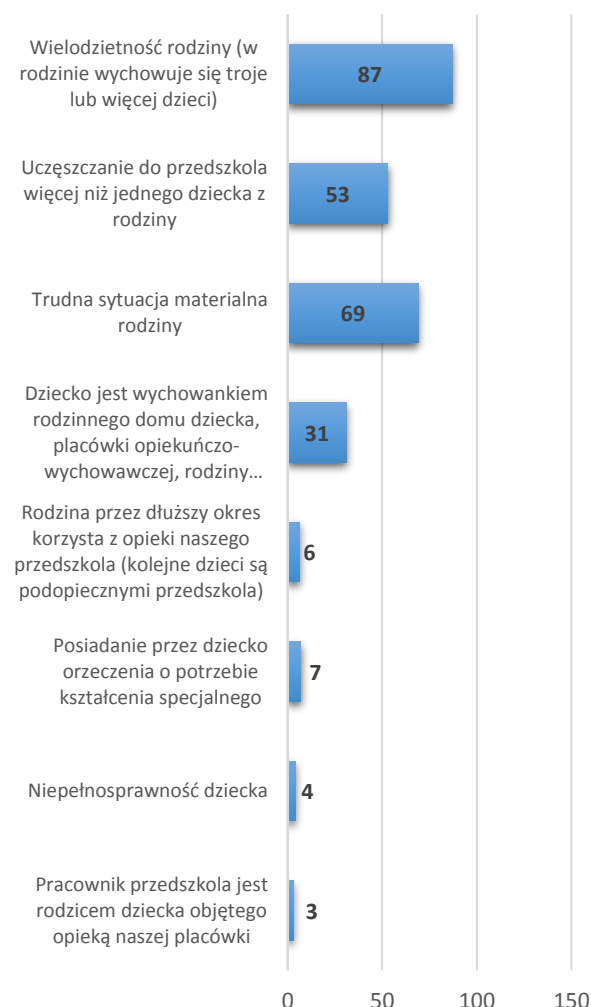
Szczegółowe dane zaprezentowano na wykresach poniżej:

Wykres 2 Liczba dzieci objętych ulgą/zniżką w opłatach za pobyt wg powodów objęcia (n=1654)

źródło: opracowanie własne.

Wykres 3 Liczba placówek, które wskazały powody objęcia dzieci ulgą/zniżką w opłatach za pobyt (n=133)

źródło: opracowanie własne.

Dwudziestu sześciu respondentów wskazało także na inne powody, nie wymienione w kafeterii pytania (zniżka obejmująca 562 dzieci). Znalazło się tu w szczególności **zwolnienie z opłat za pobyt 6-latków**, m.in. ze względu na objęcie ich przygotowaniem przedszkolnym (w 19 badanych placówkach). Wymieniano tutaj także ulgi ze względu na **samotne wychowywanie dziecka** przez rodzica (uwzględnione w 3 placówkach) oraz ulgi wynikające z **dofinansowania pobytu dzieci przez gminy i ośrodki pomocy społecznej** (w 6 placówkach). Oprócz tego, w pojedynczych badanych podmiotach, zniżką lub ulgą obejmowane było dziecko

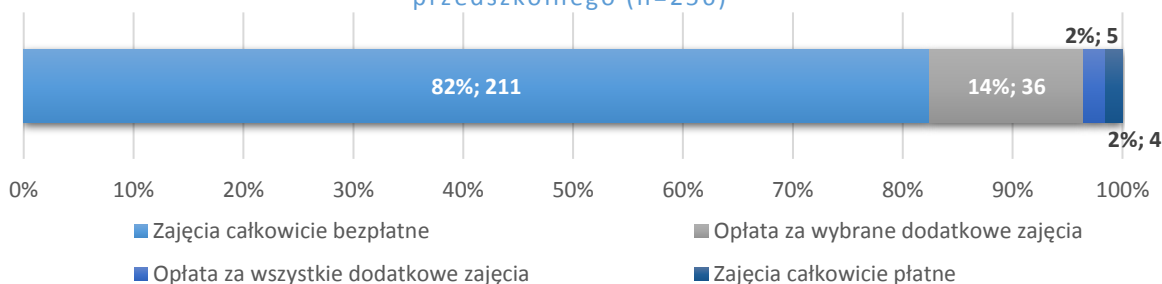

5-letnie uczęszczające do oddziału rocznego przygotowania przedszkolnego oraz dziecko przebywające w pieczy zastępczej.

Zajęcia edukacyjne

Odpłatność za zajęcia edukacyjne w placówkach wychowania przedszkolnego jest zróżnicowana. Najwięcej respondentów (82%) wskazało, że reprezentowany podmiot nie pobiera od rodziców/opiekunów żadnych należności za udział dzieci w zajęciach. W 36 jednostkach (14%) rodzice/opiekunowie płacą za wybrane dodatkowe zajęcia. Wymaganie odpłatności za wszystkie dodatkowe zajęcia zadeklarowało 5 respondentów, w tym dwie osoby reprezentujące przedszkola i 3 reprezentantów oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Zajęcia całkowicie płatne oferowane są w 3 niepublicznych szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi o uprawnieniach szkół publicznych i w jednej publicznej szkole podstawowej z oddziałami przedszkolnymi. Organizację odpłatności w ankietowanych jednostkach przedstawiono poniżej:

Wykres 4 Organizacja odpłatności za zajęcia edukacyjne w placówkach wychowania przedszkolnego (n=256)

źródło: opracowanie własne.

Respondentów pracujących w placówkach, które oferują dodatkowo płatne zajęcia, poproszono o wskazanie w jakich godzinach są one organizowane. Ankietowani wskazywali bardzo zróżnicowane przedziały czasowe. Na potrzeby analizy, ich odpowiedzi zostały poddane kategoryzacji. Wyodrębniono następujące główne kategorie:

1. Zajęcia odbywające się przed godziną 8.00
  2. Zajęcia odbywające się w godzinach z przedziału 8.00 – 12.00*
  3. Zajęcia odbywające się w godzinach z przedziału 12.00 – 17.00 i później
- zajęcia poranne
- zajęcia popołudniowe

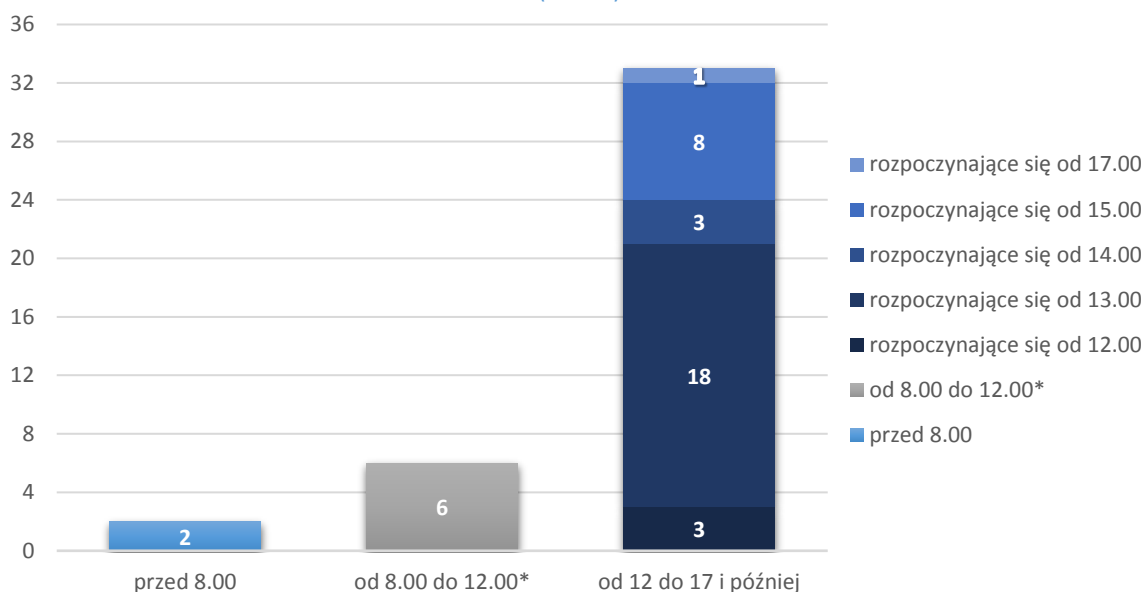
* Do tej kategorii zaliczono także odpowiedzi dwojga respondentów, reprezentujących placówki, w których płatne zajęcia poranne odbywają się w godzinach 8.00-13.00 oraz 10.00-13.00.

Na podstawie odpowiedzi ankietowanych wyraźnie można zauważyć podział na płatne zajęcia poranne i popołudniowe. Zajęcia popołudniowe, za które należy uiścić opłatę mogą zaczynać się już od godziny 12.00 (w przypadku 3 placówek) lub od godziny 13.00 lub później (30 placówek). Taki dobór kategorii nie spowodował dublowania obserwacji. Pojawia się ono tylko w przypadku, gdy jednostka oferuje jednocześnie zajęcia płatne odbywające się w godzinach porannych i popołudniowych (np. od 7.00 do 8.00 i po 13.00) – miało to miejsce w odniesieniu do trzech jednostek.

Najwięcej placówek wychowania przedszkolnego świadczy zajęcia płatne w godzinach popołudniowych, począwszy od godziny 13.00 (18 jednostek). Dosyć duża grupa placówek (8) świadczy płatne zajęcia w późniejszych godzinach popołudniowych, tj. od godziny 15.00. Nieliczne jednostki rozpoczynają pobieranie opłat za zajęcia dodatkowe od godziny 12.00 (3 szt.), od godz. 14.00 (3 szt.) lub od godz. 17.00 (1szt.). W godzinach porannych, w czasie pomiędzy godziną 8.00 a 13.00 odpłatności za zajęcia dodatkowe oczekuje 6 jednostek. Dwie jednostki wymagają płacenia za zajęcia przed godziną 8.00. Jeden respondent wskazał, że godziny odpłatnych zajęć dodatkowych są ruchome i wynikają z planu zajęć. Dodał także, że mogą się one odbywać również w trakcie trwania podstawowych zajęć nauczania, wychowania i opieki.

Wykres 5 Liczba placówek realizująca zajęcia płatne w podziale na godziny realizacji zajęć (n=39)

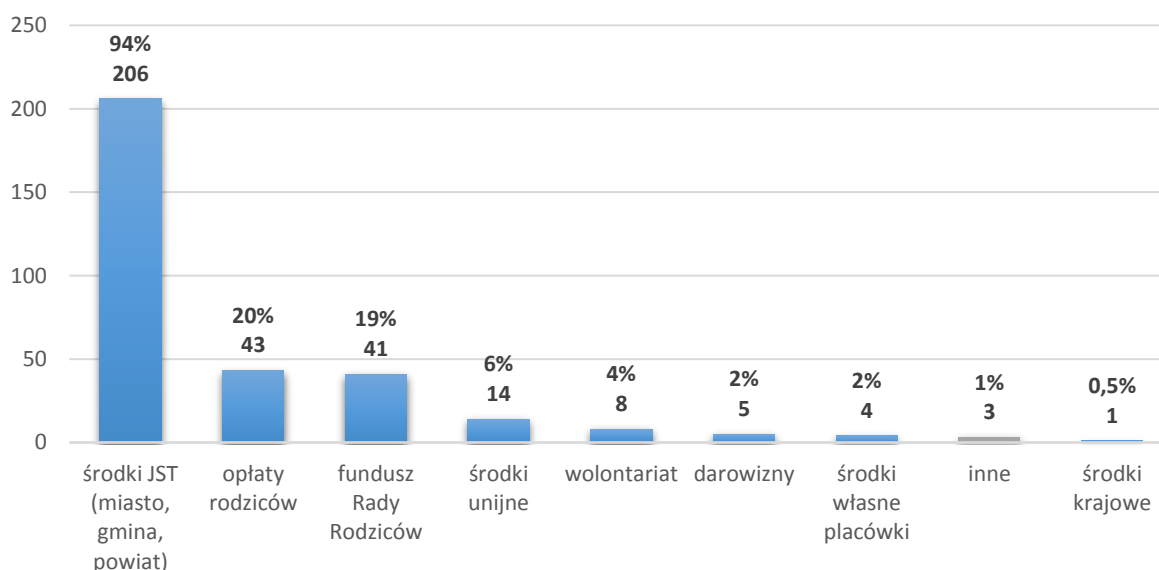
*Liczba placówek nie sumuje się do 39, ze względu na to, że jednostka może realizować jednocześnie zajęcia płatne odbywające się w godzinach porannych i popołudniowych. N=39, brak danych dla 2 podmiotów, w których wszystkie lub wybrane dodatkowe zajęcia są płatne.

źródło: opracowanie własne.

Środki pieniężne potrzebne do sfinansowania zajęć oferowanych przez placówki wychowania przedszkolnego mogą pochodzić z różnych źródeł. Prawie wszystkie podmioty, których przedstawiciele odpowiedzieli na pytanie dotyczące odpłatności za zajęcia (94% - 206 na 218 odpowiedzi) finansują zajęcia ze **środków jednostek samorządu terytorialnego**. W dalszej kolejności, po ok. 1/5 placówek pobiera opłaty od rodziców/opiekunów lub finansuje realizację zadań z funduszu Rady Rodziców. Z środków unijnych korzysta tylko 6% placówek. Blisko 4% ankietowanych (8 osób) wskazało, że zajęcia mogą być prowadzone całkowicie nieodpłatnie, w formie wolontariatu. Pozostali 3 respondenci wymienili inne źródła finansowania, takie jak realizacja projektów i programów oraz środki pochodzące od Lokalnej Grupy Działania.

Pojedyncze placówki korzystały z własnych środków pieniężnych lub ze środków pochodzących z darowizn. Jedna placówka uzyskała dofinansowanie zajęć ze środków krajowych.

Wykres 6 Źródła finansowania zajęć oferowanych przez placówki wychowania przedszkolnego (odsetek i liczba placówek) (n=218)

*Liczba odpowiedzi nie sumuje się do 218, ze względu na to, że jednostka może korzystać z kilku źródeł finansowania jednocześnie.

źródło: opracowanie własne.

Respondenci badania wymienili w ankiecie wszystkie zajęcia, które oferuje ich placówka. Z analizy wynika, że oferta ta jest bardzo zróżnicowana. Katalog zajęć, które placówki wychowania przedszkolnego mogą świadczyć jest bardzo szeroki i zróżnicowany.

Aby uporządkować odpowiedzi respondentów, pogrupowano zajęcia w szersze kategorie. Wynik tego działania zaprezentowano w tabeli poniżej:

Tabela 2 katalog zajęć oferowanych przez placówki wychowania przedszkolnego w województwie łódzkim

Kategoria	podkategoria	zajęcia
korekcyjno-kompensacyjne	gimnastyka korekcyjna	<i>zajęcia z elementami profilaktyki i korekcji wad postawy</i>
	zajęcia z logopedą	<i>logopedia, logorytmika, neurologopedia, gry logopedyczne</i>
	zajęcia z psychologiem	<i>terapia psychologiczna</i>
	trening umiejętności psychospołecznych	<i>zajęcia z pedagogiem, edukacja emocjonalna, trening kompetencji społecznych</i>
	zajęcia stymulujące rozwój psychoruchowy	<i>psychomotoryka, zajęcia integracji sensorycznej</i>
	z fizjoterapeutą	<i>fizjoterapia, terapia ręki, rehabilitacja ruchowa</i>
	pozostałe zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	<i>ogólne zajęcia terapeutyczne, rewalidacyjne, tyflopädagog, terapia behawioralna, terapia EEG Biofeedback, terapia metodą Tomatisa, terapia W. Sherborne, muzykoterapia, wczesne wspomaganie rozwoju, zajęcia w Sali Doświadczania Świata, terapia taktylna, arteterapia, choreoterapia, socjoterapia /terapia tutoring, trening umiejętności społecznych, dogoterapia,</i>
językowe		<i>języki: angielski, hiszpański, niemiecki, rosyjski, francuski, migowy</i>
twórcze		<i>zajęcia kształtujące kreatywność i ekspresję twórczą</i>
plastyczne		<i>plastyka, plastyczno-techniczne, ceramika, origami</i>
teatralne		<i>warsztaty teatralne, animacyjno-teatralne i muzyczno-teatralne, drama dla dzieci</i>
muzyczne		<i>zajęcia umuzykalniające, edukacja muzyczna, projekt muzyczno-instrumentalny, gra na instrumentach, przedszkolna orkiestra, zajęcia muzyczne metodą Orffa, warsztaty ekspresji rytmiczno-muzycznej, rytmika</i>
taneczne		<i>taniec towarzyski, hip-hop, zumba, balet, ruch sceniczny, taniec nowoczesny, zajęcia ruchowo-taneczne, zespół taneczny</i>
muzyczno-ruchowe		<i>zajęcia ruchowo-muzyczne, wokalnno-taneczne, gimnastyka ogólnorozwojowa z elementami tańca, zespoły piosenki i tańca</i>

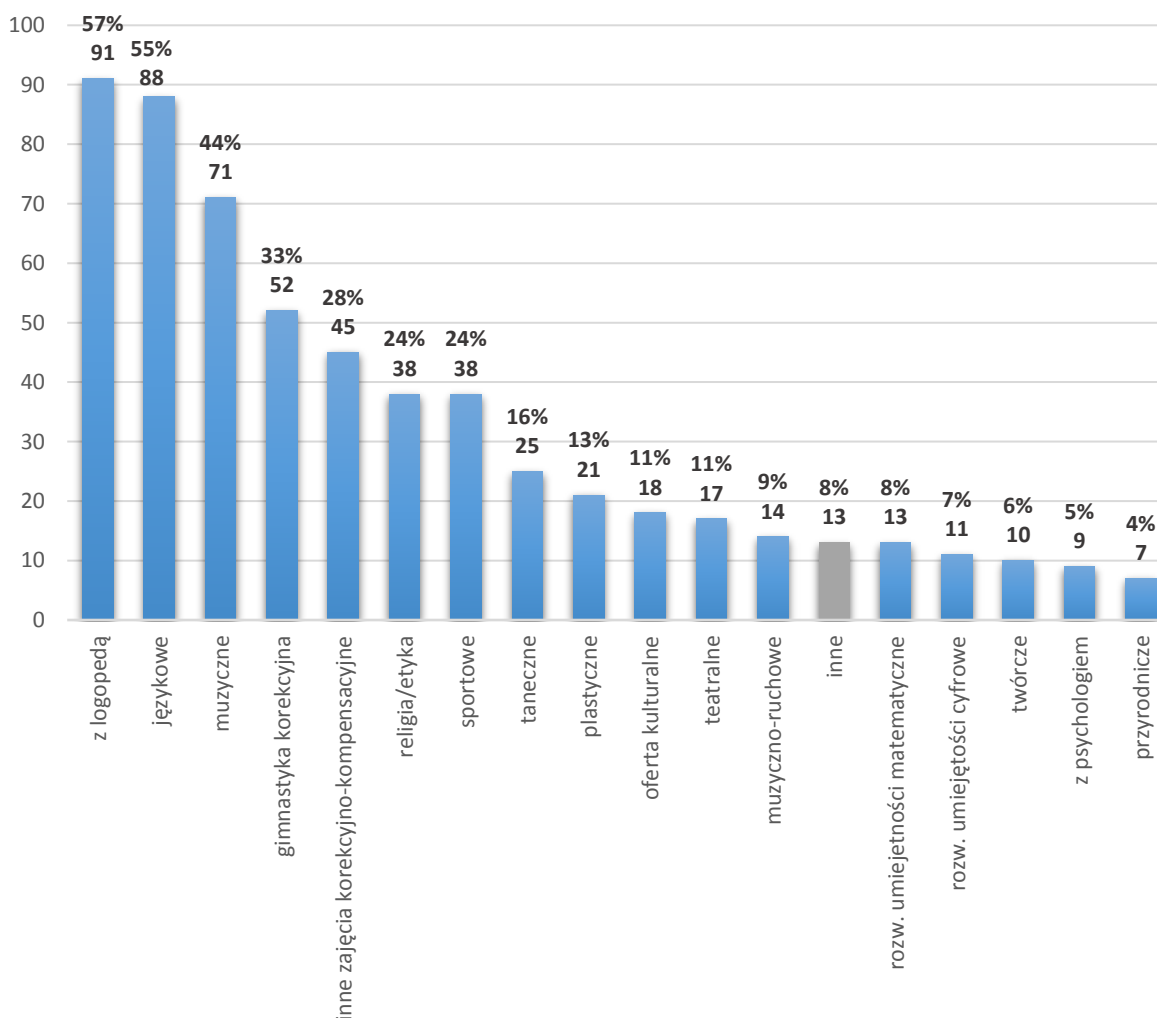
oferta kulturalna	udział w wydarzeniach kulturalnych	<i>koncerty muzyczne, przedstawienia teatralne, audycje muzyczne, programy muzyczne, wyjazdy do domu kultury na spektakle edukacyjne, seanse filmowe w kinie, wystawy, spotkania z filharmonią, teatrzyki, projekcje, spotkania teatralne i baletowe</i>
	wycieczki	<i>wycieczki, przedstawienia dla społeczności lokalnej, udział w uroczystościach lokalnych</i>
	konkursy	<i>konkursy przedszkolne i lokalne</i>
sportowe	sztuki walki	<i>gimnastyka z elementami karate, gimnastyka z elementami judo,</i>
	gry zespołowe	<i>zajęcia z piłką, piłka nożna, MIX-ball</i>
	nauka pływania	<i>basen</i>
	pozostałe zajęcia sportowe	<i>projekty aktywizujące ruchowo np. Przedszkoliada (Drużyna Kangura), zajęcia wychowania fizycznego, lekkoatletyka, gimnastyka, zajęcia sportowo-ruchowe</i>
rozwijające umiejętności matematyczne	zajęcia matematyczne	<i>koło matematyczne, zajęcia dla dzieci uzdolnionych matematycznie, program "Kolorowa matematyka"</i>
	szachy	<i>szachy</i>
rozwijające umiejętności cyfrowe	zajęcia informatyczno-technologiczne	<i>zajęcia komputerowe, koło informatyczne, edukacja multimedialna, kodowanie, programowanie, robotyka</i>
przyrodnicze		<i>koło przyrodnicze, przyrodniczo-badawcze, ekologiczne</i>
religia/etyka		<i>katecheza, etyka</i>
inne	harcerstwo	<i>gromada zuchowa</i>
	zajęcia czytelniczo-literackie	<i>zajęcia czytelnicze, koło miłośników książki, warsztaty literackie</i>
	zajęcia z przedsiębiorczości	<i>projekt "Przedsiębiorcze dzieci"</i>
	kulinarne	<i>koło kulinarne</i>
	gry planszowe	<i>klubik gier, zajęcia z gier planszowych</i>
	Zajęcia rozwijające pamięć, uwagę i myślenie	<i>zajęcia rozwijające pamięć, uwagę i myślenie</i>
	zajęcia profilaktyczno-zdrowotne	<i>zajęcia profilaktyczno-zdrowotne</i>

źródło: opracowanie własne.

Według deklaracji respondentów, ponad połowa placówek wychowania przedszkolnego w województwie łódzkim (57%) posiada w swojej ofercie zajęcia z logopedą. Trzy placówki mniej (55% jednostek) oferują zajęcia językowe. W dalszej kolejności w 71 jednostkach dzieci mogą skorzystać z zajęć muzycznych. W dużym odsetku jednostek (po ok. 30%) prowadzone

są różne zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, także gimnastyka korekcyjna. ¼ placówek posiada w swojej ofercie zajęcia sportowe oraz religię/etykę. Oferowanie zajęć tanecznych zadeklarowało 16% ankietowanych. W dalszej kolejności wymieniano zajęcia plastyczne, ofertę kulturalną oraz zajęcia teatralne (po odpowiednio: 13%, 11%, 11% odpowiedzi). Mniej niż co 10 respondent zadeklarował, że jego placówka posiada w swojej ofercie zajęcia muzyczno-ruchowe, zajęcia rozwijające umiejętności matematyczne lub cyfrowe, zajęcia twórcze, zajęcia z psychologiem, zajęcia przyrodnicze albo inne. Szczegóły przedstawiono na poniższym wykresie:

Wykres 7 Odsetek i liczba placówek wychowania przedszkolnego oferujących poszczególne rodzaje zajęć (n=160)

źródło: opracowanie własne.

Aby uzyskać odpowiedź na pytanie jakich zajęć brakuje w ofercie placówek wychowania przedszkolnego mieszczących się na terenie województwa łódzkiego, ankietowanych

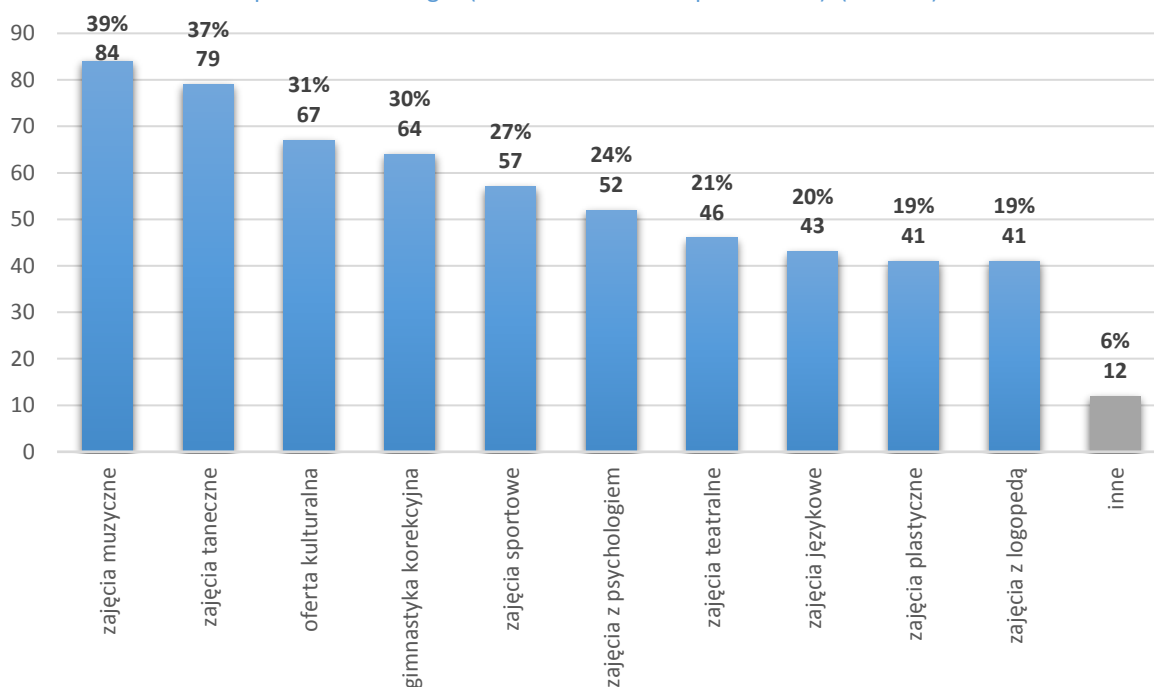
poproszono o wybranie tych, które włączyliby do oferty, gdyby ich jednostka otrzymała wsparcie finansowe z zewnątrz (w takiej sytuacji rodzice/opiekunowie nie ponosiliby żadnych kosztów uczestnictwa dzieci w tych zajęciach).

Najwięcej respondentów zadeklarowało potrzebę poszerzenia oferty reprezentowanych podmiotów o **prowadzenie zajęć muzycznych**, takich jak, np. nauka śpiewu, nauka gry na instrumentach, rytmika. Taką potrzebę wyraziło 39% osób, które odpowiedziały na analizowane pytanie. Kolejną grupą zajęć, na które popyt deklaruje duża grupa ankietowanych, stanowią **zajęcia taneczne** – zapotrzebowanie zostało wskazane przez 37% respondentów. Około 1/3 badanych, w przypadku otrzymania finansowania z zewnątrz, włączyłyby do zestawu zajęć przedszkolnych **ofertę kulturalną** (udział m.in. w koncertach muzycznych, przedstawieniach teatralnych, projekcjach filmowych). Również blisko 1/3 respondentów uważa, że ofertę reprezentowanej placówki należałoby poszerzyć o **gimnastykę korekcyjną**. Ok. ¼ osób zadeklarowała chęć organizacji zajęć sportowych, taka sama część respondentów chciałaby zaoferować podopiecznym zajęcia z psychologiem. Pozostałe wymienione w kafeterii zajęcia takie jak: teatralne, językowe, z logopedą i plastyczne wskazało w swoich odpowiedziach po ok. ¼ ankietowanych.

Pracownicy dwunastu placówek sformułowali własne propozycje dodatkowych zajęć, płatnych ze środków zewnętrznych. Czoro z nich zaproponowało zajęcia z grupy korekcyjno-kompensacyjnych, w tym m.in. terapię integracji sensorycznej. Po dwóch respondentów zadeklarowało potrzebę poszerzenia oferty reprezentowanych jednostek o zajęcia rozwijające umiejętności matematyczne i zajęcia eksperymentalne. Wśród pozostałych innych odpowiedzi pojawiły się również: zajęcia na basenie, joga, programowanie i robotyka, zajęcia przyrodnicze i zajęcia rozwijające umiejętności cyfrowe, a także sfinansowanie pracy pielęgniarki i dietetyka.

Podsumowując, wielkość popytu na poszczególne zajęcia nie jest bardzo zróżnicowana, co można zaobserwować na wykresie wizualnie prezentującym rozkład uzyskanych odpowiedzi. Zapotrzebowanie na poszczególne typy zajęć spośród predefiniowanych kategorii, mierzone odsetkiem respondentów, którzy chcieliby je wdrożyć w swojej placówce, waha się pomiędzy ok. 20% a 40%.

Wykres 8 Zapotrzebowanie na dodatkowe zajęcia w placówkach wychowania przedszkolnego (odsetek i liczba placówek) (n=214)

*Liczba odpowiedzi nie sumuje się do 214, ponieważ placówka mogła wybrać maksymalnie trzy rodzaje zajęć jednocześnie.

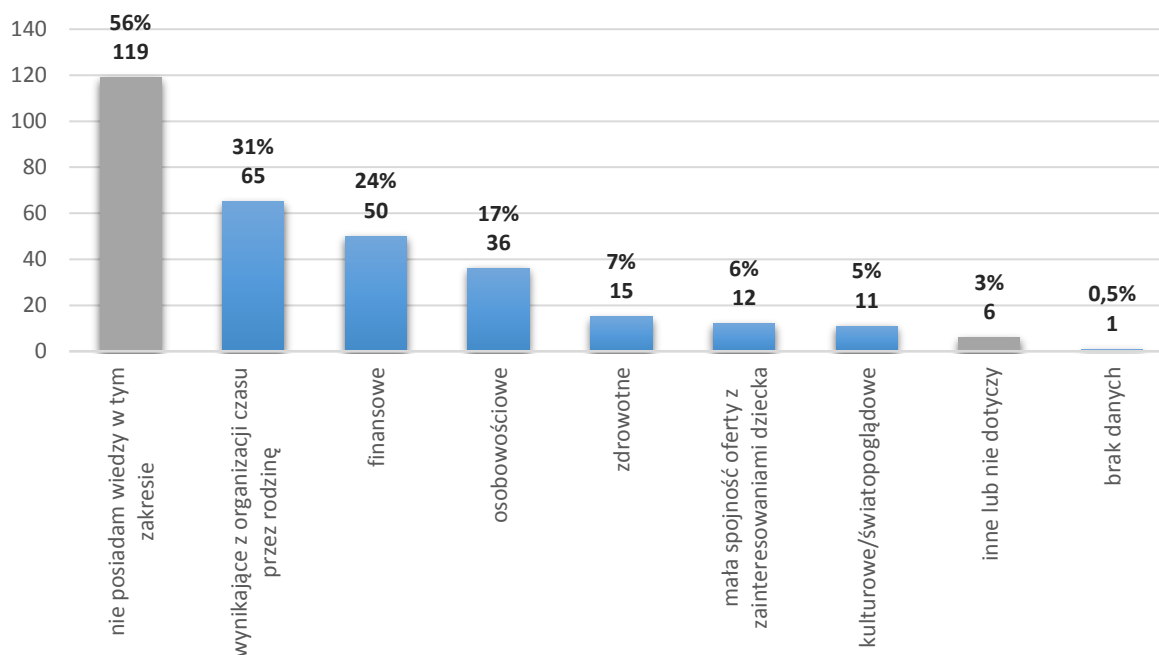
źródło: opracowanie własne.

Należy dodać, że respondenci badania w większości (71 na 121 osób, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie) zadeklarowali, że gdyby dodatkowe zajęcia w ich placówce były bezpłatne, to uczestniczyłoby w nich więcej dzieci.

Nie wszyscy rodzice/opiekunowie posyłają swoje dzieci na zajęcia dodatkowe. Większość ankietowanych (56%) **nie zna** jednak przyczyn takiego stanu rzeczy. Pozostali pracownicy placówek wychowania przedszkolnego najczęściej (65 na 211 osób – 31%) deklarują, że nieuczestniczenie dzieci w zajęciach dodatkowych wynika ze sposobu **organizacji czasu przez rodzinę**. Kolejną, często wskazywaną przyczyną (1/5 odpowiedzi) są **względy finansowe**. Według respondentów zdarza się również, że rodzice/opiekunowie nie decydują się, aby ich dziecko brało udział w dodatkowych zajęciach, ze względu na **jego cechy osobowościowe**, (np. temperament) - 17% odpowiedzi. Pozostałe przyczyny wskazuje po mniej niż 10% ankietowanych. Wymieniono wśród nich: problemy zdrowotne dziecka, małą spójność oferty z jego zainteresowaniami oraz aspekty kulturowe i światopoglądowe. Tylko 6 respondentów (3%) nie wskazało żadnego, z predefiniowanych powodów nieuczestniczenia dzieci na zajęcia dodatkowe. Cztero z nich zaznaczyło w tym miejscu, że w ich placówce nie występuje sytuacja

nieuczęszczania dzieci na zajęcia dodatkowe, zatem pytanie ich nie dotyczy. Jedna osoba zadeklarowała, że rodzice nie są zainteresowani ofertą dodatkową placówki, a kolejna, że wolą oni sami organizować dziecku zajęcia dodatkowe poza placówką.

Wykres 9 Najczęściej występujące powody nieposyłania dzieci na zajęcia dodatkowe (odsetek i liczba placówek)(n=211)

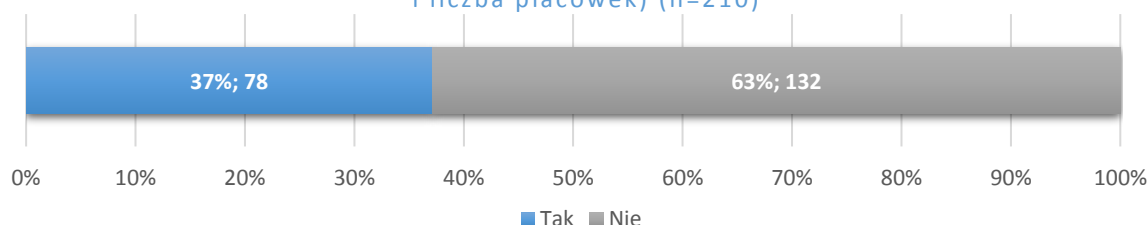

*Liczba odpowiedzi nie sumuje się do 211, ponieważ placówka mogła wybrać maksymalnie trzy rodzaje powodów jednocześnie.

źródło: opracowanie własne.

Pracowników przedszkoli, punktów przedszkolnych, zespołów wychowania przedszkolnego oraz oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych poproszono również o wskazanie, czy rodzice/opiekunowie zgłaszają swoje propozycje dodatkowych zajęć dla dzieci. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 37% ankietowanych.

Wykres 10 Zgłaszanie propozycji zajęć dodatkowych przez rodziców/opiekunów (odsetek i liczba placówek) (n=210)

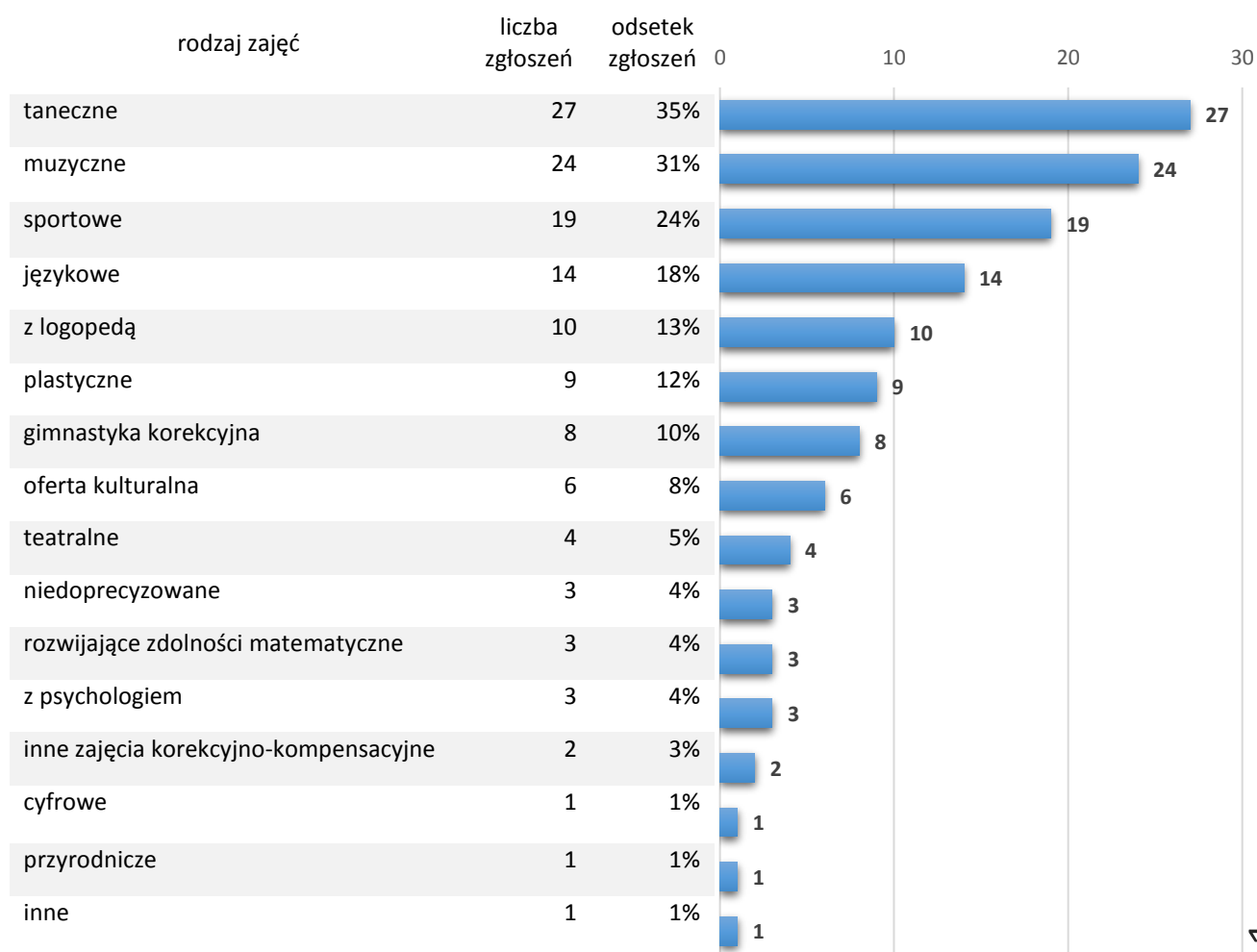
źródło: opracowanie własne.

Największa liczba respondentów (35% osób) zadeklarowała, że rodzice/opiekunowie proponują dodanie do oferty zajęć **tanecznych**. Liczna grupa ankietowanych zasygnalizowała,

że rodzice zgłaszają propozycje **zajęć muzycznych**, w tym nauki gry na instrumentach, rytmiki (31% respondentów). Co czwarty pytany stwierdził, że rodzice chcieliby uzupełnienia oferty placówek o **zajęcia sportowe**. Wśród takich zajęć wymieniano chociażby basen, piłkę nożną czy judo. Niecała 1/5 badanych przyznała, że rodzice korzystający z reprezentowanych placówek oczekiwaliby organizacji **zajęć językowych** dla dzieci. Wśród respondentów 13% osób wskazało zajęcia z **logopedą**. W dalszej kolejności wymieniano również **zajęcia plastyczne, gimnastykę korekcyjną oraz zajęcia kulturowe/wycieczki**. Pojedyncze osoby sugerowały: zajęcia teatralne, zajęcia rozwijające umiejętności matematyczne (w tym np. szachy), zajęcia z psychologiem, inne zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia cyfrowe, zajęcia przyrodnicze. Trzy osoby zadeklarowały, że rodzice/opiekunowie zgłaszają propozycje zajęć, ale nie doprecyzowały one jakie zajęcia mają na myśli.

Tabela 3 Propozycje dodatkowych zajęć zgłaszanych przez rodziców/opiekunów (n=78)

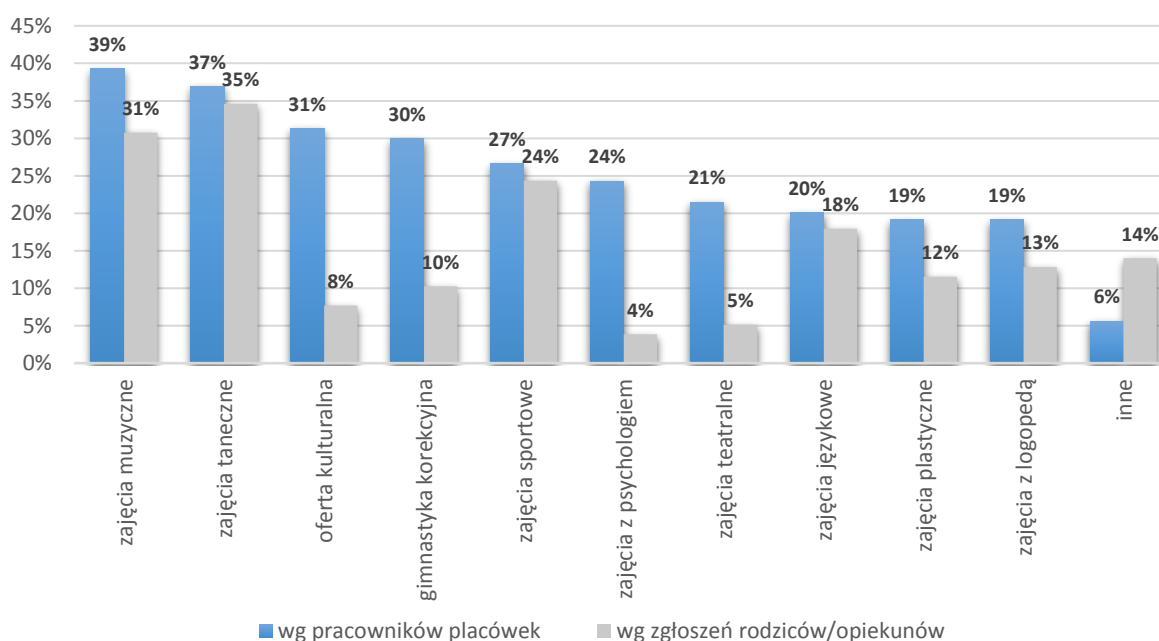

*Liczba odpowiedzi nie sumuje się do 78, ponieważ wielu respondentów wskazało w swoich odpowiedziach więcej niż jeden rodzaj zajęć zaproponowanych przez rodziców/opiekunów.

źródło: opracowanie własne.

Popularność propozycji poszczególnych zajęć wśród rodziców/opiekunów częściowo pokrywa się z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez pracowników placówek wychowania przedszkolnego. Obie grupy są zgodne co do tego, że najbardziej potrzebne jest poszerzenie oferty placówki o zajęcia muzyczne i taneczne (najwięcej respondentów deklarujących zgłoszenie propozycji). W dalszej kolejności jednak rodzice/opiekunowie najczęściej zgłaszają potrzebę organizacji zajęć sportowych i językowych, natomiast sami pracownicy placówek kładą nacisk na ofertę kulturalną i zajęcia z gimnastyki korekcyjnej. Większa liczba ankietowanych deklaruje, że rodzice/opiekunowie proponują organizację zajęć z logopedą i zajęć plastycznych, przy małym zainteresowaniu zajęciami teatralnymi i z psychologiem. Natomiast preferencje pracowników układają się odwrotnie: większa liczba respondentów zorganizowałaby dzieciom zajęcia z psychologiem i teatralne, a mniejsza z logopedą i plastyczne⁶. Szczegółowe zestawienie zapotrzebowania na dodatkowe zajęcia w placówkach wychowania przedszkolnego wg opinii pracowników placówek oraz według zgłoszeń rodziców przekazanych pracownikom placówek przedstawiono na wykresie poniżej.

Wykres 11 Porównanie zapotrzebowania na dodatkowe zajęcia w placówkach wychowania przedszkolnego wg opinii pracowników placówek (n=214) oraz wg zgłoszeń rodziców przekazanych pracownikom placówek (n=78)

źródło: opracowanie własne.

⁶ Do porównania wykorzystano tylko pokrywające się rodzaje zajęć. Na potrzeby porównania pozostałe rodzaje skatalogowano jako „inne”.

Podsumowanie

Finansowanie pobytu/opieki nad dziećmi w placówce wychowania przedszkolnego

- W większości badanych placówek wychowania przedszkolnego (68%) obowiązuje częściowa **odpłatność za pobyt/opiekę** nad dzieckiem. Jest ona zależna od czasu trwania pobytu dziecka w placówce w ciągu dnia (należność nie jest pobierana za pięć godzin nauczania, wychowania i opieki, a każda kolejna godzina jest płatna).
- Do 73% badanych jednostek, w których pobyt dzieci jest częściowo lub całkowicie płatny, uczęszczają dzieci, które są **objęte ulgą lub zniżką w opłatach**.
  - Największa liczba dzieci objęta została zniżką za pobyt ze względu na: wielodzietność rodziny (729 dzieci objętych ulgą w 87 placówkach), uczęszczanie do przedszkola więcej niż jednego dziecka z rodziny (480 podopiecznych z 53 placówek) oraz trudną sytuację materialną rodziny (308 z 69 placówek).

Finansowanie udziału dzieci w zajęciach prowadzonych w placówce wychowania przedszkolnego

- Większość badanych placówek (82%) **nie pobiera** od rodziców/opiekunów **żadnych należności za udział dzieci w zajęciach**. Wśród badanych jednostek tylko 2% oferuje wyłącznie zajęcia płatne. Pozostałe 16% respondentów deklaruje, że w reprezentowanych przez nich placówkach płatne są zajęcia dodatkowe.
  - Najwięcej placówek wychowania przedszkolnego świadczy zajęcia płatne w **godzinach popołudniowych** (33 odpowiedzi), w tym w szczególności począwszy od godziny 13.00 (18 odpowiedzi).
- Prawie wszystkie podmioty, których przedstawiciele odpowiedzieli na pytanie dotyczące odpłatności za zajęcia (**94%**) finansują zajęcia ze **środków jednostek samorządu terytorialnego**. W dalszej kolejności, po ok. 1/5 placówek pobiera **opłaty od rodziców/opiekunów** lub finansuje realizację zadań z **funduszu Rady Rodziców**.

Oferta zajęć prowadzonych w placówce wychowania przedszkolnego

- Największa liczba badanych zadeklarowała, że w ich placówce wychowania przedszkolnego **oferowane są zajęcia z logopedą** (57%), zajęcia **językowe** (55%) lub zajęcia **muzyczne** (44%). Najmniej respondentów zaświadczyło o organizacji zajęć przyrodniczych lub z psychologiem.

- Nie wszystkie dzieci uczęszczają na poszczególne zajęcia dodatkowe (w większości przypadków). Dominująca liczebnie grupa ankietowanych (56%) **nie zna przyczyn** nieuczestniczenia dzieci w zajęciach dodatkowych. Pozostali pracownicy placówek wychowania przedszkolnego najczęściej (31%) deklarują, że powodem jest **sposób organizacji czasu przez rodzinę**. Kolejną, często wskazywaną jako prawdopodobna przyczyną (1/5 odpowiedzi), są **względy finansowe**.

Zapotrzebowanie na poszerzenie oferty zajęć w placówce wychowania przedszkolnego

- W grupie najczęściej wskazywanych zajęć (o jakie istnieje potrzeba rozszerzenia oferty) znalazły się:
  - **zajęcia muzyczne**, takie jak, np. nauka śpiewu, nauka gry na instrumentach, rytmika;
  - **zajęcia taneczne**;
  - **oferta kulturalna** (udział m.in. w koncertach muzycznych, przedstawieniach teatralnych, projekcjach filmowych);
  - **gimnastyka korekcyjna**.
- Wśród ankietowanych 37% wskazało, że rodzice/opiekunowie **zgłaszają swoje propozycje** zajęć dodatkowych dla dzieci.
  - Do najczęściej zgłaszanych przez rodziców propozycji należą zajęcia: **taneczne, muzyczne, sportowe i językowe**.
- Zarówno pracownicy placówek jak i rodzice/opiekunowie dzieci w pierwszej kolejności wyrażają potrzebę poszerzenia oferty placówek wychowania przedszkolnego o zajęcia muzyczne i taneczne.

Spis tabel i wykresów

Tabela 1 Podstawowe dane statystyczne o wychowaniu przedszkolnym w województwie łódzkim.....	6
Wykres 1 Rodzaje odpłatności za pobyt dziecka w placówce wychowania przedszkolnego – odsetek i liczba placówek) (n=280)	10
Wykres 2 Liczba dzieci objętych ulgą/zniżką w opłatach za pobyt wg powodów objęcia (n=1654)	11
Wykres 3 Liczba placówek, które wskazały powody objęcia dzieci ulgą/zniżką w opłatach za pobyt (n=133).....	11
Wykres 4 Organizacja odpłatności za zajęcia edukacyjne w placówkach wychowania przedszkolnego (n=256) .	12
Wykres 5 Liczba placówek realizująca zajęcia płatne w podziale na godziny realizacji zajęć (n=39).....	13
Wykres 6 Źródła finansowania zajęć oferowanych przez placówki wychowania przedszkolnego (odsetek i liczba placówek) (n=218)	14
Tabela 2 katalog zajęć oferowanych przez placówki wychowania przedszkolnego w województwie łódzkim	15
Wykres 7 Odsetek i liczba placówek wychowania przedszkolnego oferujących poszczególne rodzaje zajęć (n=160)	17
Wykres 8 Zapotrzebowanie na dodatkowe zajęcia w placówkach wychowania przedszkolnego (odsetek i liczba placówek) (n=214)	19
Wykres 9 Najczęściej występujące powody nieposyłania dzieci na zajęcia dodatkowe (odsetek i liczba placówek)(n=211)	20
Wykres 10 Zgłaszanie propozycji zajęć dodatkowych przez rodziców/opiekunów (odsetek i liczba placówek) (n=210).....	20
Tabela 3 Propozycje dodatkowych zajęć zgłaszanych przez rodziców/opiekunów (n=78).....	21
Wykres 11 Porównanie zapotrzebowania na dodatkowe zajęcia w placówkach wychowania przedszkolnego wg opinii pracowników placówek (n=214) oraz wg zgłoszeń rodziców przekazanych pracownikom placówek (n=78)	22